תנ״ך · ראשונים · רש״י · נביאים

רש"י על יואל

רש״י

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש"י על יואל

רש״י

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשי-על-יואל/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ד 4
פסוק ה 4
פסוק ו 4
פסוק ז 4
פסוק ח 4
פסוק ט 4
פסוק יא 4
פסוק יב 4
פסוק יד 5
פסוק טו 5
פסוק טז 5
פסוק יז 5
פסוק יח 5
פסוק יט 5
פסוק כ 5
פרק ב 5
פסוק א 5
פסוק ב 6
פסוק ג 6
פסוק ד 6
פסוק ה 6
פסוק ו 6
פסוק ז 6
פסוק ח 6
פסוק ט 6
פסוק י 6
פסוק יא 6
פסוק יג 7
פסוק יד 7
פסוק טז 7
פסוק יז 7
פסוק יח 7
פסוק יט 7
פסוק כ 7
פסוק כא 7
פסוק כג 8
פסוק כד 8
פרק ג 8
פסוק א 8
פסוק ג 8
פסוק ד 8
פסוק ה 8
פרק ד 8
פסוק ב 8
פסוק ג 8
פסוק ד 8
פסוק ח 9
פסוק ט 9
פסוק י 9
פסוק יא 9
פסוק יג 9
פסוק יד 9
פסוק טו 9
פסוק טז 9
פסוק יח 10
פסוק יט 10
פסוק כא 10

פרק א

פסוק א
אֶל יוֹאֵל בֶּן פְּתוּאֵל. בֶּן שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, שֶׁפִּתָּה לְאֵל בִּתְפִלָּתוֹ, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁנִּבּוּאָה זוֹ נֶאֶמְרָה בְּאוֹתָן שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁאָמַר אֱלִישָׁע (מלכים ב ח:א) "כִּי קָרָא ה' לָרָעָב וְגוֹ'" וּבִימֵי יְהוֹרָם בֶּן אַחְאָב הָיוּ. וּבַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת נִמְצָא יוֹאֵל וְנָחוּם וַחֲבַקּוּק הָיוּ בִּימֵי מְנַשֶּׁה:

פסוק ב
הֲהָיְתָה זֹּאת. הָאֱמוּרָה לְמַטָּה:

פסוק ד
יֶתֶר הַגָּזָם וְגוֹ'. גָּזָם אַרְבֶּה יֶלֶק חָסִיל מִינֵי גוֹבַאי הֵם וְנִתְנַבֵּא עֲלֵיהֶם שֶׁיְּבֹאוּ וּבָאוּ בְּאוֹתָן הַיָּמִים וְכִלּוּ כָּל פְּרִי הָעֵץ וִירַק הַשָּׂדֶה:

פסוק ה
עָסִיס. יַיִן הַטּוֹב:

פסוק ו
גּוֹי עָלָה עַל אַרְצִי. הַגּוֹבַאי הַזֶּה כִּנָּהוּ כְּצָבָא גּוֹי:
וּמְתַלְּעוֹת. הֵן הַשִּׁנַּיִם הַגַּסִּין שֶׁלּוֹעֵס בָּהֶן:

פסוק ז
לִקְצָפָה. לְמַפֵּחַ נֶפֶשׁ:
חָשֹׂף חֲשָׂפָהּ וְהַשְׁלִיךְ. קִלּוּף קְלִפּוֹת הָעֵץ וְהַשְׁלִיכוֹ עַד הִלְבִּינוּ זְמוֹרוֹת הַגֶּפֶן:

פסוק ח
אֵלַי. 'קִינָה' מְתַרְגְּמִינַן 'אִילְיָא':

פסוק ט
הָכְרַת. כְּמוֹ 'נִכְרַת', הֵ"א הַנְּקוּדָה בְּחָטַף קָמַץ עוֹמֶדֶת בִּמְקוֹם נו"ן כְּמוֹ "וְחַיַּת הַשָּׂדֶה הָשְׁלְמָה לָךְ" (איוב ה:כג):

פסוק יא
הוֹבִישׁוּ. הִכְלִמוּ:
אִכָּרִים. מַנְהִיגֵי הַמַּחֲרֵשָׁה:
עַל חִטָּה וְעַל שְׂעוֹרָה. מוּסָב עַל אִכָּרִים, וְעַל הַכּוֹרְמִים אָמַר:

פסוק יב
הַגֶּפֶן הוֹבִישָׁה וְהַתְּאֵנָה אֻמְלָלָה. נִכְרְתָה פִּסַּק פִּרְיָהּ:

הוֹבִישׁ. כְּמוֹ "יָבֵשׁ":

פסוק יד

קַדְּשׁוּ צוֹם. הַזְמִינוּ צוֹם:

עֲצָרָה. אֲסִיפָה:

פסוק טו

אֲהָהּ. לְשׁוֹן גְּנִיחַת יְלָלָה:

וּכְשׁוֹד. וּכְבַזַּת שׁוֹדְדִים:

יָבוֹא. מֵאֵת הַמָּקוֹם:

פסוק טז

נֶגֶד עֵינֵינוּ. אָנוּ רוֹאִים:

פסוק יז

עָבְשׁוּ. הֶעֱלוּ חֲלוּדָה וְעִפּוּשׁ בְּלַעַ"ז מוי"ישיר:

פְּרֻדוֹת. תִּרְגֵּם יוֹנָתָן "גַּרְבֵּי חַמְרָא":

מֶגְרְפֹתֵיהֶם. תַּרְגּוּם יוֹנָתָן "מְגוּפְתְהוֹן" מְגוּפַת כְּסוּי הֶחָבִיּוֹת:

נָשַׁמּוּ אוֹצָרוֹת. שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן:

מַמְגֻרוֹת. מְגוּרוֹת שֶׁל חִטִּין:

פסוק יח

נָבֻכוּ. נִתְעָרְבְּלוּ וְנִסְגְּרוּ וְתָעוּ בַּיְּעָרִים וּבַמִּדְבָּרוֹת:

נָאָשְׁמוּ. נִתְקַלְקְלוּ בְּאַשְׁמָתָן:

פסוק יט

נְאוֹת מִדְבָּר. לְשׁוֹן יְנֻוֶּה:

פסוק כ

תַּעֲרוֹג. תִּצְעַק כַּאֲשֶׁר פְּתַר דּוּנַשׁ עָרַג לְאַיָּלִים נָהַם לִשְׁחָלִים וְנָעָה לַעֲגָלִים וְצָהַל לְסוּסִים צִפְצוּף לְעוֹפוֹת וְנָבַח לְכְלָבִים:

פרק ב

פסוק א

תִּקְעוּ שׁוֹפָר. לְהַשְׁמִיעָם שֶׁיִּשּׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה בְּטֶרֶם תְּבוֹאֵתֶם הָרָעָה הַזֹּאת:

יוֹם ה'. מַה שֶּׁאָמַרְנוּ לְמַעְלָה:

פסוק ב

כְּשַׁחַר פָּרֻשׂ עַל הֶהָרִים. הָאַרְבֶּה וְהַגָּזָם נִפְרָשִׂים עַל הֶהָרִים כְּשַׁחַר הַנִּפְרָשׂ בְּכָל הָעוֹלָם:
כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָה מִן הָעוֹלָם. לְבוֹא כָּל הַמִּינִים הַלָּלוּ זֶה אַחַר זֶה, אֲבָל מִין אַרְבֶּה לְבַדּוֹ לֹא הָיָה כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר "וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה כֵּן" (שמות י:יד):

פסוק ג

לְפָנָיו אָכְלָה אֵשׁ. מַשְׁחִיתִים אֶת הַכֹּל כְּאִלּוּ אֵשׁ אוֹכֶלֶת לִפְנֵיהֶם וְלֶהָבָה מְלַהֶטֶת אַחֲרֵיהֶם:
כְּגַן עֵדֶן. הָיְתָה הָאָרֶץ לִפְנֵי בּוֹאוֹ וְאַחַר שֶׁיֵּלֵךְ הִנִּיחַ אֶת הָאָרֶץ כְּמִדְבַּר שְׁמָמָה:

פסוק ד

כְּמַרְאֵה סוּסִים מַרְאֵהוּ. בִּמְרוּצָתוֹ:

פסוק ה

כְּקוֹל לַהַב. הָאוֹכֶלֶת קַשׁ מַשְׁמַעַת קוֹל:
עֲרוּךְ מִלְחָמָה. לְפִי שֶׁהוּא דָבוּק נָקוּד חֲטַף סְגוֹל:

פסוק ו

קִבְּצוּ פָּארוּר. שַׁחֲרוּת כַּקְּדֵרָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר "וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר" (במדבר יא:ח). וְאָלֶף הַכְּתוּבָה יְתֵרָה הִיא וְאֵינָהּ נִקְרֵאת:

פסוק ז

וְלֹא יְעַבְּטוּן. אֵין לוֹ דְּמָיוֹן וּפִתְרוֹנוֹ לְפִי עִנְיָנוֹ לֹא יַעֲקֹלוּן:

פסוק ח

וּבְעַד הַשֶּׁלַח. כְּמוֹ **בְּעַד הַחַלּוֹנִים** עַל פְּנֵי כְּלֵי זַיִן יִפְּלוּ וְיַחֲנוּ:
וְלֹא יִבָּצֵעוּ. וְלֹא יְקַבְּלוּן מָמוֹן. וְיוֹנָתָן פָּתַר בּוֹ לְשׁוֹן 'שְׁלִיחוּת' בִּשְׁבִיל שְׁלִיחוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַפִּילִין עַצְמָן וּבֶצַע כֶּסֶף לֹא לָקָחוּ:

פסוק ט

בָּעִיר יָשׂקוּ. לְשׁוֹן הַשְׁמָעַת קוֹל כְּמוֹ "כְּמַשַּׂק גֶּבִים" (ישעיהו לג:ד) "הֹב שׂוֹקֵק" (משלי כח) "מִמְשַׂק חָרוּל" (צפניה ב:ט). וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם לְשׁוֹן יְנָשֵׁק' "מִזְדַּיְּנִין":

פסוק י

רָעֲשׁוּ שָׁמַיִם. בִּשְׁבִיל פֶּרְעָנוּת הַבָּאָה עַל יִשְׂרָאֵל רוֹגְזִים וְרוֹעֲשִׁים:
אָסְפוּ נָגְהָם. הִכְנִיסוּ אוֹרָן:

פסוק יא

וַה' נָתַן. עֲלֵיהֶם קוֹלוֹ בְּמַאֲמַר נְבִיאָיו לִפְנֵי שְׁלֻחוֹ בָּהֶם אֶת חֵילוֹ זֶה:
כִּי רַב מְאֹד מַחֲנֵהוּ. אֲשֶׁר יִשְׁלַח בָּכֶם אִם לֹא תֵּטִיבוּן:

פסוק יג

וְאַל בִּגְדֵיכֶם. כִּי אֵינִי חָשׁ לִקְרִיעַת בִּגְדֵיכֶם. דָּבָר אַחֵר **קִרְעוּ לְבַבְכֶם** וְאַל תִּצְטָרְכוּ לִקְרֹעַ בִּגְדֵיכֶם מֵחֲמַת אֵבֶל:

וְנִחַם עַל הָרָעָה. נֶהְפַּךְ לְמַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת:

פסוק יד

מִי יוֹדֵעַ. שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עָוֹן יָשׁוּב וְנִחָם:

וְהִשְׁאִיר. הֶחָסִיל וְהַגָּזָם אַחֲרָיו בְּרָכָה עַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה תָּבֹא בְּרָכָה בַּפֵּרוֹת:

פסוק טז

קַבְּצוּ זְקֵנִים. מִמִּשְׁקְלוֹת "שִׁלַּח קְבֹץ אֵלַי" (מלכים א יח:יט) לְשׁוֹן רָפֵי וְקַל:

פסוק יז

לְחֶרְפָּה. לְגִדּוּפִין:

לִמְשָׁל בָּם גּוֹיִם. לְשׁוֹן מָשָׁל וּשְׁנִינָה:

פסוק יח

וַיְקַנֵּא ה' לְאַרְצוֹ. לְשׁוֹן "הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי" (במדבר יא:כט) נִכְנְסָה בְּלִבּוֹ צָרָתָהּ וְנִלְחַם בְּמִלְחַמְתָּהּ וְנִתְעַסֵּק בְּצָרְכֶיהָ. וְרַבּוֹתֵינוּ פֵּרְשׁוּ לְשׁוֹן 'הַתְרָאָה', הִתְרָה בַּגּוֹבַאי עַל עִסְקֵי אַרְצוֹ:

פסוק יט

חֶרְפָּה. גִּדּוּף שֶׁיִּקְרְאוּ אֶתְכֶם חַסְרֵי לֶחֶם:

פסוק כ

וְאֶת הַצְּפוֹנִי. יֵשׁ לְפוֹתְרוֹ עַל חֵיל הָאַרְבֶּה וְעָלָיו נוֹפֵל לְשׁוֹן הִדַּחְתִּיו אֶל אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמָמָה. דָּבָר אַחֵר הָעָם הַבָּא מִצָּפוֹן מַלְכֵי אַשּׁוּר וְרַבּוֹתֵינוּ אוֹמְרִים זֶה יֵצֶר הָרַע שֶׁצָּפוּן בְּלִבָּהוֹ שֶׁל אָדָם:

הַקַּדְמוֹנִי. הַמִּזְרָחִי. וְרַבּוֹתֵינוּ שֶׁפֵּרְשׁוּ בְּיֵצֶר הָרַע דָּרְשׁוּ שְׁנֵי הַיָּמִים הַלָּלוּ בְּמִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן וּבְמִקְדַּשׁ שֵׁנִי וְכֵן פֵּרְשׁוּהוּ עַל אֲשֶׁר שָׂם פָּנָיו בְּמִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְהֶחֱרִיבָם. וּלְפִי הַתַּרְגּוּם שֶׁפֵּרְשׁוּ עַל חֵיל מֶלֶךְ אַשּׁוּר צָרִיךְ לוֹמַר פָּנָיו (אֶל) הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי מִקְצַת חֵילוֹ אֶשְׁלַח לְמִזְרָח וּמִקְצָתוֹ לְמַעֲרָב:

צַחֲנָתוֹ. בָּאְשׁוֹ יוֹרֶה עָלָיו שֶׁהוּא לְשׁוֹן זֹהַם וְטִנּוּף:

כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת. רָאָה שֶׁפָּשַׁט יָדוֹ בַּגְּדוֹלִים:

פסוק כא

אַל תִּירְאִי אֲדָמָה. אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִם תָּשׁוּבִי בִּתְשׁוּבָה:

פסוק כג

אֶת הַמּוֹרֶה. אֶת נְבִיאֵיכֶם הַמּוֹרִים אֶתְכֶם לָשׁוּב אֲלַי כְּדֵי לְצַדֵּק אֶתְכֶם:

מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ. כְּמוֹ "יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ" (דברים יא:יד):

בָּרִאשׁוֹן. בְּנִיסָן וְאַף עַל פִּי שֶׁהַיּוֹרֶה הִיא רְבִיעָה רִאשׁוֹנָה הַיּוֹרֶדֶת עַל הַזֶּרַע וְהוּא בְּמַרְחֶשְׁוָן, אוֹתָהּ שָׁנָה בְּנִיסָן זְרָעוּ כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּמַסֶּכֶת תַּעֲנִית שֶׁגְּדֵלָה הַתְּבוּאָה בְּאַחַד עָשָׂר יוֹם:

פסוק כד

וְהַשִּׁיקוּ. לְשׁוֹן הַשְׁמָעַת קוֹל כְּשֶׁהַקְלוּחַ יוֹרֵד מִן הַגַּת אֶל תּוֹךְ הַיֶּקֶב וְהוּא הַבּוֹר שֶׁלִּפְנֵי הַגַּת:

פרק ג

פסוק א

וְהָיָה אַחֲרֵי כֵן. לֶעָתִיד לָבֹא:

עַל כָּל בָּשָׂר. עַל מִי שֶׁנַּעֲשָׂה לִבּוֹ רַךְ כַּבָּשָׂר דֶּגְמַת "וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר" (יחזקאל לו:כו):

פסוק ג

וְתִמְרוֹת עָשָׁן. זְקִיפוּת מַעֲלֵה עָשָׁן בְּגֹבַהּ:

פסוק ד

יֵהָפֵךְ לְחֹשֶׁךְ. לְבַיֵּשׁ אֶת הַמִּשְׁתַּחֲוִים לַחַמָּה:

פסוק ה

וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר יִקְרָא וְגוֹ' כַּאֲשֶׁר אָמַר. וְהֵיכָן אָמַר "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ" (דברים כח:י):

וּבַשְּׂרִידִים. בַּשְּׁאֵרִית אֲשֶׁר יוֹתִיר:

אֲשֶׁר ה' קוֹרֵא. לְשׁוֹן קְרוּאִים לִסְעוּדָה אוֹ לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ לְשׁוֹן 'הַזְמָנָה':

פרק ד

פסוק ב

אֶל עֵמֶק יְהוֹשָׁפָט. אֵרֵד עִמָּם בְּעֹמֶק הַדִּין, יְהוֹשָׁפָט מִשְׁפְּטֵי יָהּ:

פסוק ג

יַדּוּ גוֹרָל. כְּמוֹ "יַיְדוּ אֶבֶן בִּי" (איכה ג:נג):

פסוק ד

הַגְּמוּל אַתֶּם מְשַׁלְּמִים. זֶהוּ הַגְּמוּל שֶׁנָּתַן שְׁלֹמֹה לְחִירָם מֶלֶךְ צוֹר עֶשְׂרִים עִיר (מלכים א ט):

קַל מְהֵרָה. לְשׁוֹן זְרִיזוּת׳:

פסוק ח

לִשְׁבָאִים וְגוֹ׳. לִבְנֵי שְׁבָא:

כִּי ה׳ דִּבֵּר. וְהֵיכָן דִּבֵּר "עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו" (בראשית ט:כה) כֵּן מְפֹרָשׁ בְּמְכִילְתִּין:

פסוק ט

קַדְּשׁוּ מִלְחָמָה. אִם תּוּכְלוּן אַתֶּם לְהִלָּחֵם כְּנֶגְדִּי:

פסוק י

אִתֵּיכֶם. קלטר"ש בְּלַעַ"ז:

וּמַזְמְרוֹתֵיכֶם. שרפש"א בְּלַעַ"ז:

פסוק יא

עוּשׁוּ. כְּמוֹ ׳חוּשׁוּ׳ כָּךְ חִבְּרוֹ מְנַחֵם. וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם "יִתְכַּנְּשׁוּן", וְאוֹמֵר אֲנִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן ׳עֵשֶׂת בַּרְזֶל׳ הַמְכֻנָּס יַחַד משׁ"א בְּלַעַ"ז וְאֵין תֵּי"ו בּוֹ יְסוֹד:

שָׁמָּה הַנְחַת ה׳ גִּבּוֹרֶיךָ. שָׁם בְּקִבּוּצַת עַמֶּק יְהוֹשָׁפָט יִשְׁבּוֹר גְּבוּרָתְכֶם כֵּן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם לְשׁוֹן אֲרָמִי הוֹרָדָה אוֹ לְשׁוֹן חֲתַת וְהַנּוּ"ן בּוֹ נוֹפֶל כְּמוֹ (דניאל ב:כה) "הַנָּעֵל לְדָנִיֵּאל קֶדֶם מַלְכָּא", שֶׁאֵין בּוֹ אוֹת שֹׁרֶשׁ אֶלָּא עַל:

פסוק יג

שִׁלְחוּ מַגָּל וְגוֹ׳. שִׁלְחוּ חֲרֵבוֹת אוֹתָם הַהוֹלְכִים בִּשְׁלִיחוּתִי לְחַבֵּל אֶת אוֹיְבֵי ה׳:

כִּי בָשַׁל קָצִיר. כְּלוֹמַר כִּי הִגִּיעַ עִתָּם וְדִמָּה הַדָּבָר לְקָצִיר שֶׁקּוֹצְרִים אוֹתוֹ בְּמַגָּלוֹת כְּשֶׁגָּמַר בִּשּׁוּלוֹ:

בֹּאוּ רְדוּ כִּי מָלְאָה גַת. מִן הָעֲנָבִים בֹּאוּ וְדִרְכוּ אוֹתָם כְּלוֹמַר נִתְמַלְּא סְאַת עֲוֹנָם. **רִדוּ** לְשׁוֹן כְּבִישָׁה וְרִדּוּי כְּמוֹ "וּרְדוּ בְּדָגַת הַיָּם" (בראשית א:כח):

הֵשִׁיקוּ הַיְקָבִים. קוֹל קִלּוּחַ הַיְקָבִים הַיּוֹרֵד תּוֹךְ הַבּוֹר שֶׁלְּפָנֵי הַגִּתּוֹת נִשְׁמָע:

פסוק יד

בְּעֵמֶק הֶחָרוּץ. שָׁשָׁם חָרוּץ שֶׁהַמִּשְׁפָּט אֱמֶת וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן "מֵישַׁר פְּלוּג דִּינָא":

פסוק טו

אָסְפוּ נָגְהָם. הִכְנִיסוּ אוֹרָם:

פסוק טז

מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג. מִמַּה שֶׁעָשׂוּ לְצִיּוֹן:

וְרָעֲשׁוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. יִפָּרַע מִשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה (שָׂרֵי הַכַּשְׁדִּים) וְאַחַר כָּךְ מִן (הַכַּשְׁדִּים):

מַחֲסֶה. לְשׁוֹן ׳כְּסוּי׳, וּבְלַעַ"ז אבריא"י"ל:

פסוק יח

אֲפִיקֵי. מְקוֹם מוֹצָא מַיִם:

וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשִּׁטִּים. כְּמַשְׁמָעוֹ "וּמַשְׁקֵי יָת מֵישַׁר שִׁטַּיִם". וּמִדְרָשׁוֹ יְכַפֵּר עַל עָוֹן פְּעוֹר (עיין זכריה יד):

פסוק יט

מִצְרַיִם וְגוֹ'. סְמָכָן זֶה לָזֶה לְפֶרְעָנִיּוֹת אַתָּה מוֹצֵא שֶׁאִלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא הָיְתָה אֱדוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א יא:טז) "כִּי שֵׁשֶׁת חֳדָשִׁים יָשַׁב יוֹאָב עַד הַכְרִית כָּל זָכָר בֶּאֱדוֹם" וּכְתִיב (שם יז-כא) "וַיִּבְרַח אֲדַד הוּא וַאֲנָשִׁים אֲדוֹמִיִּים וַיִּמְצָא הֲדַד חֵן בְּעֵינֵי פַּרְעֹה וְגוֹמֵר וַהֲדַד שָׁמַע כִּי שָׁכַב דָּוִד עִם אֲבוֹתָיו וְגוֹמֵר" וּבָאַחֲרוֹנָה "וַיְהִי לְשָׂטָן לִשְׁלֹמֹה" אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי אָכַלֶּה זוֹ וָזוֹ:

מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה. בִּשְׁבִיל חָמָס שֶׁעָשׂוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לִבְנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ אֶת דָּמָם:

פסוק כא

וְנִקֵּיתִי דָמָם לֹא נִקֵּיתִי. וְאַף אִם אֲנַקֶּה אוֹתָם מִשְּׁאָר עֲבֵירוֹת שֶׁבְּיָדָם וּמֵרָעוֹת שֶׁעָשׂוּ לִי, דְּמָם שֶׁל בְּנֵי יְהוּדָה לֹא אֲנַקֶּה מֵהֶם. אֵימָתַי תִּהְיֶה זֹאת, בִּזְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן: